

PROTOKOLL

13.10.2020 nr. 3

**„Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika
strateegiakava 2021-2027“ juhtkomisjoni III istung**

Algus kell 13.00, lõpp kell 15.30

Juhatas: Tiina Saron
Protokollis: Anu Kalju

Võtsid osa: Tiina Saron, Marko Gorban, Anne Jürgenson, Arpo Kullerkupp, Kaja Piirfeldt, Katrin Rannik, Kerli Ats, Krista Kulderknup, Kristel Maidre, Marku Lamp, Mart Kullamaa, Airi Vetemaa, Olavi Petron, Pille Tammemägi, Raul Rosenberg, Roomet Sõrmus, Sigmar Suu, Tanel-Taavi Bulitko, Toomas Murulo, Veiko Pak

Võtsid osa läbi ZOOM-i: Aleksei Lotman, Dirgis Kaarlõp, Jaan Kallas, Jaanus Marrandi, Krista Habakukk, Marina Kaas, Merit Mikk, Sirje Potisepp

Puudus(id): Andre Veskioja, Jan Trei, Kaire Luht, Maris Mälzer, Martti Kalvik, Peeter Seestrand, Raili Mengel, Rando Värnik, Toomas Kevvai, Siim Tiidemann, Valdek Haugas

Kutsutud: ELLE OÜ-st Pille Antons, Maaülikoolist Ants-Hannes Viira ja Kersti Aro, Maaeluministeeriumist Triin Kraav, Birgit Pai, Aare Kasemets, Eike Lepmets, Harry Päss, Joosep Lukk, Ove Pöder, Paula Talijärv, Sandra Salom, Eveli Naaris, Keskkonnaministeeriumist Helina Puuorg

Päevakava:

12.30 – 13.00 Kogunemine ja tervituskohv

13.00 – 13.10 Sissejuhatus ja päevakava tutvustus

13.10 – 13.30 Ülevaade ÜPP strateegiakava hetkeseisust – Marko Gorban

13.30 – 15.00 Sekkumislehtede tutvustamine ja diskussioon. Arutlusel olid:

- põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks;
- täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks;
- täiendav sissetulekutoetus noorele põllumajandustootjale;

- põllumajandustootmisega seotud toetus piimalehma kasvatamiseks;
- põllumajandustootmisega seotud toetus ammalehma kasvatamiseks;
- põllumajandustootmisega seotud toetus ute- ja kitse kasvatamiseks;
- põllumajandustootmisega seotud toetus puu- ja köögivilja kasvatamiseks;

15.00 – 15.20 Kohvipaus

15.20 – 16.50 Sekkumislehtede tutvustamine ja diskussioon (jätkub)

16.50 - 17.00 Kokkuvõte

Kõik istungi ettekanded ja materjalid on leitavad:

<https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/upp-strateegiakava-2021-2027/ettevalmistus>

1. Sissejuhatus ja päevakava tutvustus

Kuulati ÜPP strateegiakava juhtkomisjoni esimehe Tiina Saroni sissejuhatust ja päevakava tutvustust.

2. Ülevaade ÜPP strateegiakava hetkeseisust

Ülevaade_YPP_SK_hetkeseisust.pdf

Kuulati ÜPP strateegiakava juhtkomisjoni aseesimehe Marko Gorbani ettekannet, kus anti ülevaade strateegiakava hetkeseisust ja üleminekumäärusest.

Küsimused, vastused, sõnavõttud:

Roomet Sõrmus (EPKK) – Ajakava vaadates tundub raamistik üsna lõdva. Kui pool aastat on aega menetleda, siis jääb tunne, et 2023. aastaks me ei jõua rakendusvalmis. Tundub, et me oleme veidi ajast maas. Kui me vaatame enne sisu ja siis alles eelarveid, siis see ei anna head pilti. Täna oleks oodanud ka suurusjärke, milliste raamjoontega me arvestada võiksime, näiteks kui palju on seotud toetusteks mõeldud või kui palju lehmadele jne, et me teaksime enam-vähem, kus me asume. Muidu jääb arutelu selliseks, et me ei saa ise ka päris täpselt aru, mida me nüüd otsustasime. Järgmiseks korra võiks saada näha ka esialgset vaadet finantsraamist? Muidu teeme suurt tööd asja nimel, mille jaoks ehk raha polegi.

Krista Kulderknup (MTÜ Organic Estonia) - Kas selliste plaanide jaoks on riikide eesmärgid ka ette seatud? Kas me teame, mida selle perioodiga saavutada või parandada tahame? Kas need eesmärgid oleks võimalik eelarve proportsioonidega siduda? Täna tuleb arvestada, et toodang peab olema rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Ettevõtjad peavad saama suuniseid, kuhu nad järgmisel perioodil oma tegevuse suunavad.

Marku Lamp (KEM) – Suur töö on juba tehtud sekkumislehtede koostamisega. Markeeriks üleminekuperioodiga seoses kaks asja ära, mis pole veel lõplikult selged. Metsameede ja poollooduslike koosluste hooldamine – kui uue perioodi raha läheks kasutusse ka üleminekuperioodil, siis ei taha, et need tegevused jääksid tegemata. Oluline on ka poollooduslike koosluste hooldamine, ei tahaks näha olukorda, kus riigi toetuste najal taastatud

alad uuesti metsa alla kasvaksid.

Marina Kaas (EVEA) – Kui on võimalik üleminekuperioodil kasutada vanu meetmeid ja uue perioodi raha, siis kas on ka operatiivselt võimalik teha muudatusi vanades meetmetes? Kas on selleks mingi paindlikkus ette nähtud või tuleb järgida MAKi muutmise protseduure?

Marko Gorban (MEM) – Ajagraafikus 2021. aasta teises pooles oleme puhvrit arvestanud, aga tegevusi saame teha paralleelselt. Mis puudutab proportsioone, siis EL raamistiku poolt on päris palju ette kirjutatud – näiteks I sambast 20% tuleks ökokavadeks ette näha. Ette kirjutatud elemente on juba päris palju ja Triin oma ettekandes räägib nendest lähemalt. EL tasandil on kokku lepitud kolm suurt ÜPP eesmärki, 9-10 erieesmärki ja täpsemad fookused on iga liikmesriik ise seadnud. PÕKA-l põhinevad SWOT-id peaksid näitama, millised on meie suunad. Üleminekuperioodil jätkame pindalatoetuste ja loomatoetustega ning valmistame ette määruseid uute kohustuste võtmiseks ja jätkamiseks. Poollooduslike koosluste meede järgmisel aastal jätkub ning metsameetme ja muude investeeringumeetmete puhul peame KEM-ga veel arutama. Meetmete tingimuste muutmine oleneb detailidest, kui see on MAK-is kirjas siis seda tuleb ka MAK-is muuta. Selle aasta lõpus näeme ette MAK-i muutmist üleminekuperioodi osas.

Raul Rosenberg (MES) – Strateegiakavaga me lahendame eri valdkondade probleeme, kas ka rahastamisvahendid võiksid olla erinevatest allikatest (EL fondidest)? Kas see võimaldaks rahalist mahtu suurendada, kas seda on arutatud?

Roomet Sõrmus (EPKK) – Täna on valdavalt I samba teemad arutlusel, aga kas uue strateegiakava struktuuri saaks veidi täpsemalt selgitada, sest vana MAK-i struktuur on siiani veidi segadusse ajav.

Marko Gorban (MEM) – Kõige rohkem näeme koostööpunkte teiste ministeeriumi fondide vahel nt LEADER-i puhul. Uue strateegiakava struktuur vajab kõigile veidi harjumist, uuel perioodil on eesmärgid ja erieesmärgid ning sekkumised. Strateegiakava dokumendi loogikast lähtuvalt me peame KOM-i jaoks ära selgitama, mis sekkumiste kaudu me tuvastatud vajadusi lahendame. See ei tähenda seda, et tuleb niipalju sekkumisi.

3. Sekkumislehtede tutvustamine ja diskussioon

Ülevaade põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupist I plokk – Triin Kraav, Birgit Pai (MEM)

Põllumajanduslikud
otsetoetused 2023-2

Vastavalt ettekandele, esmalt ülevaade töögrupist toimunust ja siis vaadati üle sekkumislehed (põhiline sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks ja täiendav ümberjaotav sissetulekutoetus jätkusuutlikkuseks).

Birgit Pai (MEM) tegi ettekande täiendavast sissetulekutoetusest noorele põllumajandustootjale.

Küsimused, vastused, sõnavõttud:

Roomet Sõrmus (EPKK) – Ümberjaotav toetus - töögrupp jõudis seisukohani, et seda pole vaja, aga praegu on ettevalmistused selle rakendamiseks tehtud. Mul pole midagi selle vastu, et väiksemaid tootjaid toetada, aga on ka mitmeid muid võimalusi nende toetamiseks. Ümberjaotava toetuse rakendamine hakkab oluliselt vähendama kõigi põllumajandustootjate konkurentsivõimet, kuna see tõstab põllumajandusmaa rendihindasid. Selle sekkumismeetme

väljatöötamine tuleks peatada, EPKK pole valmis seda toetama. Noorte meetme puhul tekkis mitmeid küsimusi, millele ei saanud vastuseid sekkumislehelt. Võib juhtuda, et kui hektarid on toetuskõlblikud ja toetusmäär on topelt ÜPT, siis väga kiiresti meil võivadki olla ainult noored tootjad. Eesmärgi täidame, aga läheme eelarvega pankrotti. 2% saabki olla ainult ülempiir ja sealt edasi tuleb teha muid otsuseid.

Marku Lamp (KEM) – Protseduuriline küsimus, hetkel on sekkumislehed veel tutvustamiseks. Kas kinnitamise etapp tuleb hiljem, kui Komisjonist saadakse heakskiit? Kas sekkumised tulevad veel töögruppi tagasi ja kuidas on edasine töö korraldatud?

Aleksei Lotman (Eesti Keskkonnaühenduste Koda) – Finantsraamistik on nüüd juba paigas, ÜPP kogu rahast peaks 40% minema keskkonna- ja kliimasekkumistele. Kui ökokavade maht on vaid 20% I samba mahust, siis tingimuslikkuse sisustamine on väga oluline. Samuti tuleks defineerida toetusõiguslik hektar ja põllumajanduslik tegevus nii, et need aitaksid lisaks tootmisele ka keskkonda. Põhiline sissetulekutoetus peaks ka päriselt panustama, väga tõsiselt tuleb tingimuslikkusele ja toetusõiguslikkusele peale vaadata. Kindlasti on oluline, et me uuel perioodil ei diskrimineeriks puude ja maastikega põllumajandusmaad. Niitmise osas on mure satelliitide kontrollimise pärast. Palun täpsemat viidet eelnõu sättele, mis sätestab kontrollitavuse satelliidi abil?

Kerli Ats (Taluliit) – Keeruline on tagasisidet anda, kui me ei tea täpselt mõistete sisu. Kas toetus on eesmärgipärane ja jõuab kõigi tootjateni? Meil oleks vaja sisustada tegeliku põllumajandustootja mõiste, nagu noortel on, mis võimaldab toetust sihipärasemalt jaotada. Kui vaatame praegu toetuskõlblikku taotlejat, siis tõenäoliselt selle tulemusel muutuvad põllumajandusmaa rendihinnad kõrgemaks. Noore põllumajandustootja toetuse rakendamine – praegu on kuni 39 ha, sekkumislehel piirmäär pandud ei ole. See võib tekitada suure huvi selleks, et generatsioonide vaheldumine toimub liialt kiiresti.

Airi Vetemaa (MTÜ Mahepõllumajanduse Koostöökogu) – Toetan Kerli märkust, et tegeliku põllumajandustootja mõiste sisustamine on väga oluline. Kas poollooduslikud kooslused saavad olema toetuskõlblikud põhisissetulekutoetuse raames? Praegu paljud neist ei ole ja me leiame, et võiks olla. Tegemist on keskkonnaaspektist väga olulise komponendiga meie põllumajandusmaastikus. Puude ja põõsaste lubatud hulk põllumajandusmaal tuleks ka kindlasti üle vaadata ning praegust 50 puu käsitlust leevendada. Ökokavade puhul ei ole 20% eelarvest tõenäoliselt piisav, et vajadust ära katta, kui me tõesti tahame keskkonna eesmärgi täita.

Toomas Murulo (HTM) – Meetmete tutvustuses panin tähele otsust ekspertidelt, et haridusnõuet noorte põllumajandustootjate puhul ei rakendata. Sooviks teada selle nõude põhjuseid. Tulemusindikaatoriks on ettevõtet alustavate noorte arv, aga ka ülevõtmine on võimalik.

Marko Gorban (MEM) – Juhtkomisjon täna sekkumislehti heaks kiitma ei hakka. Juhtkomisjon saab avaldada arvamust töögruppides koostatud sekkumislehtedele ning saadud arvamuste põhjal paneme strateegiakava kokku ja tuleme sellega juhtkomisjoni ette. Paljud sekkumislehed said ette valmistatud kinnitamata EL õigusaktidest lähtuvalt, õigusaktid on siiani kokku leppimata. Kui EL-s tulevad kindlamad reeglid, siis saame otsuse teha, kas ümberjaotavat toetust Eestis rakendada. Mis puudutab noorte toetuse kohustuslikku määra, siis uuel perioodil peab selleks minema vähemalt 2% otsetoetuste eelarvest. Ise peame täiendavad piirid seadma, et seda kuritarvitama ei hakataks. Tingimuslikkus ja toetusõiguslikud hektarid – neil teemadel on erinevad arutelud käimas, et leida häid lahendusi. Noorte meetme erinevad indikaatorid sekkumislehtedes on KOM poolt kohustuslikult ette nähtud.

Triin Kraav (MEM) – Indikaatorite sõnastust arutatakse EL-s väga põhjalikult ja lõplik nimekiri ei ole veel paigas. Oleme lähtunud KOM esialgsest ettepanekust, aga see vaadatakse veel üle, kui on lõplikud indikaatorite nimekirjad olemas. Hariduse nõuet ei rakendata, sest täna tutvustatud sekkumine on täiendav makse põhisissetulekutoetusele. Noorte investeringutoetuse puhul on hariduse nõue väga oluline, aga me ei näinud, et see noorte otsetoetuses annaks toetuse rakendamisel täiendavat kaalu juurde. Seetõttu jäi see ka kõrvale. Aleksei Lotmani küsimuse vastuseks - pinnaseire rakendamise aluseks on [horisontaalmääruse](#) artiklid 63 ja 64, seda teemat on tutvustatud ka strateegiakava tingimuslikkuse ja IAKSi töögrupis 4. märtsil 2020, mille materjalid on kättesaadavad Maaeluministeeriumi [kodulehel](#). Lisaks saab vaadata ka Joint Reasearc Centeri kodulehel kättesaadavat Komisjoni esindaja [lühiettekannet](#), kus tutvustatakse pinnaseirele üleminekut, kui ühte kohustuslikku elementi.

Ülevaade põllumajandustootjate sissetulekute ja riskijuhtimise töögrupist II plokk – Birgit Pai (MEM)

Birgit Pai (MEM) tegi ettekande põllumajandustootmisega seotud toetusest piimalehma kasvatamiseks, põllumajandustootmisega seotud toetusest ammalehma kasvatamiseks, põllumajandustootmisega seotud toetusest ute- ja kitse kasvatamiseks ning põllumajandustootmisega seotud toetusest puu- ja köögivilja kasvatamiseks.

Küsimused, vastused, sõnavõttud:

Roomet Sõrmus (EPKK) – Seotud toetused on kindlasti oluliseks elemendiks tuleviku põllumajanduspoliitikas. Kõige teravam küsimus on piirmäärades, väga raske on arutada, kui ei ole kasvõi FADN-i baasil ülevaadet. Toetame üheastmelist süsteemi, kus nt 200 lehmani makstakse seotud toetust. Seda piiri ei saa poliitiliselt seada, vaid see on majanduslik küsimus. Pigem toetame kuni 200 lehma, 200 eurot ehk üks aste, mis annab sõnumi, et toetatakse väiksemaid karju proportsionaalselt rohkem ja ei tekiks karjade arvuga trikitamist. Sekkumislehes oli vihjatud mitmele astmele, aga ei saanud aru, kas kõrgemat määra saaksid väiksemad karjad või kõikide karjade esimesed 200 lehma. Oleks mõistlik teha üks aste ja tuleks analüüsida, mis selle astme suurus olema peaks. Seda tuleks teha ka teiste loomadega seotud toetuste puhul. Rohkem lihaveiseid võiks jõuda jõudluskontrolli ehk ammalehma toetus tuleks sellega siduda, aga piirmäära praeguses faasis ei saa öelda. Lammaste puhul 100 lammast tundub väga madal piir. Kõikide sekkumislehtede jaoks ootaks Excelit kõrvale, mis põhjendaks seatud piire.

Aleksei Lotman (Eesti Keskkonnaühenduste Koda) – Eelkõnelejaga osaliselt sarnane seisukoht, künniste juures tahaks näha selgitusi. Töörühmas olid teistsugused künnised. Tahaks selgitusi, mismoodi need ülempiirid said seatud.

Tanel-Taavi Bulitko (Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu) – Ammalehmade osas tuleks statistika üle vaadata. Sektori seisukoht on, et sellises suuruses karjade toetamine ei ole piisav. See arv peaks olema suurem. Võiks rakendada ka jõudluskontrolli osatähtsust, mis tooks jõudluskontrolli suurema arvu kasvatajaid. Piimalehma kasvatamise kohta ka küsimus, ettekandes polnud toodud erinevust gruppide vahel. Kas on teada, kui suur see erinevus võiks olla? Käesoleval perioodil on olnud palju suurte karjade väikseks tegemist, kuidas plaanite seda vältida?

Kerli Ats (Taluliit) – Oleme samu teemasid käsitleanud, mida eelkõnelejate poolt juba välja toodi. Ammalehma puhul 25 ei ole kindlasti piisav, ka kitse ja ute puhul tuleks üle vaadata karja suuruse määr. Meetmelehel oli välja toodud perioodi keskmine, kas see on tuleviku lähenemine ja miks just selline periood?

Veiko Pak (MTÜ Eesti Aiandusliit) – Määrad jäävad samaks, aga tagasiulatuvalt märkus, et loodan, et PRIA arendab seiret edasi ja edaspidi ei teki enam olukorda, kus suurel toetuse saajal jääb toetus saamata, sest väike linnuke oli toetuse lahtrisse jäänud tegemata. Loodan, et registrid on tulevikus rohkem jälgitavad ja piinlikud eksimused jäävad ära.

Kaja Piirfeldt (MTÜ Eesti Noortalunikud) – Meie seisukoht on ka, et loomade piirmäärad peaksid toetama jätkusuutlikku pidamist. Praegused piirmäärad on selgelt liiga väikesed.

Airi Vetemaa (MTÜ Mahepõllumajanduse Koostöökogu) – Aianduse meetmelehel on abikõlbulike kultuuride loetelu väga piiratud, seda tuleks laiendada. Kuidas on mõeldud, kas 0,3 ha pinnal võib olla ka mitu erinevat kultuuri?

Marko Gorban (MEM) – Kõigi meetmete lävendite puhul on küsitud analüüsid tehtud ja töögruppides tutvustatud. 2020. a andmete põhjal me teeme uue täiendava analüüsi ja vaatame lävendid selle põhjal üle.

Triin Kraav (MEM) – Saan kinnitada, et plaanime 2020. a andmete põhjal analüüsi uuendada ja piirmäärad üle vaadata. Teie sisend on kindlasti väga vajalik ja oodatud. Tulenevalt FADN ja PRIA põllumajandusloomade registri andmetest me vaatame kõik piirmäärad üle ja tuleme nende juurde tagasi ning lõplikke otsuseid enne ei tee. Piimalehma toetuse osas - töögrupist tuli ettepanek jätkata seni rakendatud süsteemiga ja sellepärast on sekkumislehes ka kaheastmelise toetuse ettepanek ning samuti ka kahekordse ühikumäära vahe ettepanek (väiksematele karjadele suuremas ühikumääras toetus). Tulenevalt analüüsist ja toetuse eelarvest vaatame kindlasti üle. Kõõgiviljakultuuride juures oli küsimus, miks loetelu on piiratud. Töögruppis lähtuti sellest, et tuleks toetada traditsioonilisi kultuure, aga kui loetelu osas on ettepanekuid, siis need on oodatud. Jah, 0,3 ha sees võib kasvatada mitut erinevat kultuuri, kui see moodustab ühtse maa-ala. Loomatoetuste puhul perioodi keskmiste alusel toetuste maksmisel oleme lähtunud seotud toetuste rakendamise arengutest, toetust soovime maksta PRIA põllumajandusloomade registri andmete alusel. Leiame, et tavapärane loomade liikumine peab olema lubatud ja arvestades teatud perioodi keskmisi loomade arve, mitte pidamisperioodi, saame seda võimaldada. Kuupäevade osas leidsime, et on vaja optimaalset aega aastapõhise toetuse maksmiseks. Kuue kuuline periood tundus sobiv ja töögruppis ei olnud vastuväiteid. Leiame, et kõikidel loomatoetustel võiks olla ühtemoodi. Kuidas me näeme ette, et suuri karju ei hakata tükeldama - saame teie murest aru, pigem näeme, et kui toetada kõiki karju teatud optimaalse suuruseni, siis tükeldamine on ettevõtte siseselt nii tömahukas ja kulukas, et seda ei hakata loodetavasti tegema.

Tiina Saron (MEM) – Võiks võtta lähenemise, et millalgi jõuame ka selleni, et eesmärk oleks areng, mitte igal võimalusel ja vahenditega toetuse taotlemine. Teilt kui ekspertidelt, ootame hinnanguid, kas meie poolt välja pakutud numbrid on õiged, või kui on valed, siis ootame selle kohta ettepanekuid.

4. Kokkuvõte

Tiina Saron (MEM) – Täna oleme oma päevakava ammendanud. Järgmine juhtkomisjoni istung on planeeritud 28.10, sellele järgnevalt on veel planeeritud 5.11, 25.11, 2.12 ja 17.12, kus tulevad järgmised sekkumislehed esitlusele. Ootame Teie tagasisidet materjalidele. 28.10 toimuva istungi kutse edastatakse homme (14.10) ning siis on päevakorras maaelu arengu toetused ning teadus- ja arendustoetused.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Saron

Kantsler

(allkirjastatud digitaalselt)

Anu Kalju

Protokollija

Maaelupoliitika ja analüüsi osakonna peaspetsialist

Juhtkomisjoni sekretariaat